

Savonlinna

Hevonpäänniemen ja Talvisalon itäosan luontoselvitys 2022

Tekninen toimiala / kaavoituspalvelut

Satu Pannila

SAVONLINNA.FI

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Menetelmät ja aineistot.....	4
2.1	Kasvillisuusselvitys ja luontotyypit.....	4
2.2	Linnustonselvitys	4
2.3	Liito-oravaselvitys.....	5
2.4	Lepakkonselvitys	5
2.5	Viitasammakkonselvitys.....	5
2.6	Sudenkorentonselvitys.....	5
3	Tulokset.....	6
3.1	Kasvillisuusselvitys ja luontotyypit.....	6
3.2	Linnustonselvitys	11
3.3	Liito-oravaselvitys.....	11
3.4	Lepakkonselvitys	12
3.5	Viitasammakkonselvitys.....	14
3.6	Sudenkorentonselvitys.....	14
4	Maankäytön suositukset.....	14
5	Kirjallisuus.....	16

1 JOHDANTO

Selvitysalue sijaitsee noin 3 km Savonlinnan keskustasta länteen Rantasalmentien (vt14) varrella. Selvitysalue jakautuu kahteen osaan valtatie 14 länsi- ja itäpuolelle. Alueella on suunnitteilla kaavamuuotos, ja luontoselvitystä on tarkoitus käyttää kaavan laatimisen tausta-aineistona. Selvitysalue on esitetty kuvassa 1.

Hevonpään selvitysalue sijaitsee valtatie 12 itäpuolella Haapaveden rannalla. Alue rajautuu pohjoisessa Hevonpäänniemientien päässä sijaitsevaan pienialaiseen asuinalueeseen, jossa on viisi omarantaista omakotitaloa. Selvitysalueen pohjoisosassa on sijainnut Shellin, Esson ja Teboilin polttoainevarastoja, joiden perustuksia ja portaiden rauniot ovat edelleen nähtävissä. Raunioiden läheisyydessä sijaitsee myös telemasto. Neulaniemi on louheella ja täyttömaalla rakennettu kapeahko aallonmurtaja, mikä suojaa Hevonpään väyläasemaa. Selvitysalueen eteläosassa sijaitsee Arctia Meritaito Oy:n väyläasema sekä Osuuskauppa Suur-Savon (ABC) venetankkauspiste. Väyläaseman vieressä sijaitsee puurakenteinen varastorakennus.

Talvisalon selvitysalue sijaitsee valtatie 14 länsipuolella. Selvitysalueen itäpuolella kulkee Asematie, jonka koillispuolella sijaitsee kolme liikerakennusta mm. Motonet. Selvitysalue rajautuu pohjois- ja luoteisosassa Talvisalon vuonna 2021 perustettuun luonnonsuojelualueeseen. Alueen lounaispuolella on asuinrakennuksia ja Talvisalon koulu.

Pienen osaan Talvisalon puoleista selvitysaluetta on tehty luontoselvitys asemakaavamuuotosta varten vuonna 2009 (Petri Parkko). Selvitys on tehty kahden maastokäynnin perusteella, toukokuussa on selvitetty liito-oravan esiintymistä alueella, ja kesäkuussa on selvitetty alueen kasvillisuus. Alueelta ei vuonna 2009 löydetty maakäyttöön vaikuttavia arvoja.

Selvityksen on laatinut kaavasunnittelija, luontokartoittaja Satu Pannila.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus.

2 MENETELMÄT JA AINEISTOT

Ennen maastotöiden aloittamista tarkistettiin Suomen Lajitietokeskuksen viranomaisportaalista uhanalaisten lajien esiintymisestä tallennetut havainnot. Lisäksi Tiira-lintuhavaintopalvelusta tarkastettiin alueelta mahdollisesti ilmoitetut lintuhavainnot. Lisäksi tarkistettiin kaupungin aineistoista vanhat luontoselvitykset. Alueelta ei ole tiedossa olevia suojeltuja luontotyyppisiä, eikä EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tai erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä.

Selvityksen maastotyöt tehtiin huhti-elokuussa. Selvitysalue kierrettiin huolellisesti läpi, ja maastossa tehdyt havainnot kirjattiin ylös.

Luontoselvitys laadittiin asemakaavatarkkuudella. Selvityksessä sovellettiin Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi- oppaan ohjeita (Mäkelä – Salo, 2021). Selvityksessä keskityttiin niihin lajeihin ja luontotyyppisiin, joiden säilyttäminen on velvoitettu lainsäädännössä. Luontoselvityksessä selvitettiin seuraavat luontoarvot:

- luonnonsuojelulain 29 §:n erityisesti suojellut luontotyyppit
- vesilain 2. luvun 11 §:n suojellut kohteet
- metsälain 10 §:n arvokkaat elinympäristöt
- uhanalaiset luontotyyppit
- luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta arvokkaat kohteet
- luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintyminen

2.1 Kasvillisuusselvitys ja luontotyyppit

Selvitysalue jaettiin luontotyyppien ja kasvillisuuden perusteella luontotyyppikuvioihin. Alueelta kartoitettiin arvokkaita elinympäristöjä, joita ovat luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälakikohteet sekä uhanalaisiksi arvioitavat luontotyyppit. Lisäksi arvioitiin luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta muutoin arvokkaita kohteita, joita voivat olla mm. ihmisen muokkaamat kohteet, joilla esiintyy vaateliaita eliölajeja.

Selvitysalueen kasvillisuutta ja luontotyyppisiä inventoitiin 23.6., 6.7. ja 23.8. Kasvillisuutta havainnoitiin myös muiden maastotöiden yhteydessä. Koko alue käveltiin kattavasti läpi. Myös niillä Hevonpään väyläseman rakennusten pihamailla, joille oli pääsy, käytiin selvittämässä kasvilajistoa. Luontotyyppikuvioista kirjattiin ylös alueiden yleiskuvaus, runsaimmat kasvilajit, kuvaukset puustosta ja arvio luonnontilaisuudesta. Mahdolliset havainnot uhanalaisista tai silmälläpidettävistä lajeista sekä muuten huomionarvoisista lajeista merkittiin kartalle koordinaateilla.

2.2 Linnustonselvitys

Selvitysalueen pesimälinnustoa kartoitettiin kolmena aamuna 23.5., 30.5. ja 1.6. Linnustoa havainnoitiin myös muiden maastotöiden yhteydessä. Pesimälinnuston selvittämiseen käytettiin kolmeen selvityskertaan perustuvaa kartoituslaskentaa. Laskennat tehtiin varhain aamulla klo 05 - 9 välillä. Sää oli kaikkina päivinä sateeton, lämmin ja melko tyyni. Hevonpään alueella esiintyi ajoittain Haapavedeltä puhaltavia voimakkaita tuulenpuuskia. Liikenteen melu vaikutti myös jonkin verran lintujen havainnointiin. Laskennoissa koko alue kierrettiin kattavasti läpi niin, ettei mikään alue jäänyt 30 metriä kauemmaksi kulkureitistä. Laskentojen aikana kirjattiin ylös kaikki havaitut lintulajit. Kaikkien huomionarvoisten lajien, kuten uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien, lintudirektiivin liitteen I lajit, harvinaiset tai muuten huomionarvoiset lajit merkittiin kartalle.

2.3 Liito-oravaselvitys

Selvitysalueelta etsittiin merkkejä liito-oravan esiintymisestä 23.5. Selvitys toteutettiin ns. papanakartoituksena, jossa suurten haapojen ja koivujen tyviltä etsittiin liito-oravan papanoita. Lisäksi havainnoitiin virtsaamisjälkiä puiden rungoilta, ja arvioitiin alueen soveltumista liito-oravan elinympäristöksi.

2.4 Lepakkoselvitys

Lepakkoja havainnoitiin detektorin avulla neljänä yönä. Selvitys toteutettiin 21.6., 13.7., 1.8. ja 23.8. Sää oli kahtena ensimmäisenä selvityspäivinä lämmin, poutainen ja heikko tuulinen. Kahdella viimeisellä kerralla tuuliolosuhteet muuttuivat kesken selvityksen merkittävästi. Järveltä puhaltunut voimakas tuuli on voinut vaikuttaa Hevonpään alueen lepakkoselvityksen tuloksiin. Selvitysoinä alueet kierrettiin kattavasti kävellen läpi. Lisäksi alueilta etsittiin lepakoille sopivia talvehtimis- ja päiväpiilopaikkoja. Tällaisia ovat mm. vanhat rakennukset, puiden kolot, vanhat maakellarit ja kallioiden onkalot ja raot.

2.5 Viitasammakoselvitys

Viitasammakko on liito-oravan ja lepakoiden tavoin luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Viitasammakon erottaa tavallisesta sammakosta parhaiten koiraiden kutuääntelyn perusteella. Viitasammakot lisääntyvät matalavetisillä, rehevillä rannoilla, tulvaniityillä ja pienissä lampareissa. Lajin esiintyminen on varmimmin selvitettävissä kutuaikana huhti-toukokuussa, jolloin koiraat äännelevät vilkkaasti erityisesti iltahämärissä (Niminen & Ahola, 2017).

Alueelta arvioitiin viitasammakolle parhaiten soveltuvat alueet karttatarkastelun perusteella. Soidinääniä kuunneltiin 20.5. myöhään illalla, jolloin sammakoiden kurnutus kuuluu parhaiten. Olosuhteet olivat kartoitusiltana hyvät, sää oli lämmin ja tyyni. Kuuntelupaikoilla viivytettiin vähintään puoli tuntia.

2.6 Sudenkorentoselvitys

Sudenkorentoselvityksessä keskityttiin luontodirektiivin liitteen VI (a) lajeihin, sekä rauhoitettujen sudenkorentolajien havainnointiin. Elinympäristövaatimusten suhteen selvitysalueella on mahdollista tavata lähinnä sirolampikorentoa (*Leucorrhinia albifrons*) ja lummelampikorentoa (*Leucorrhinia caudalis*). Lajien päälentokausi ajoittuu kesä-heinäkuun molemmille puolille (Nieminen & Ahola, 2017).

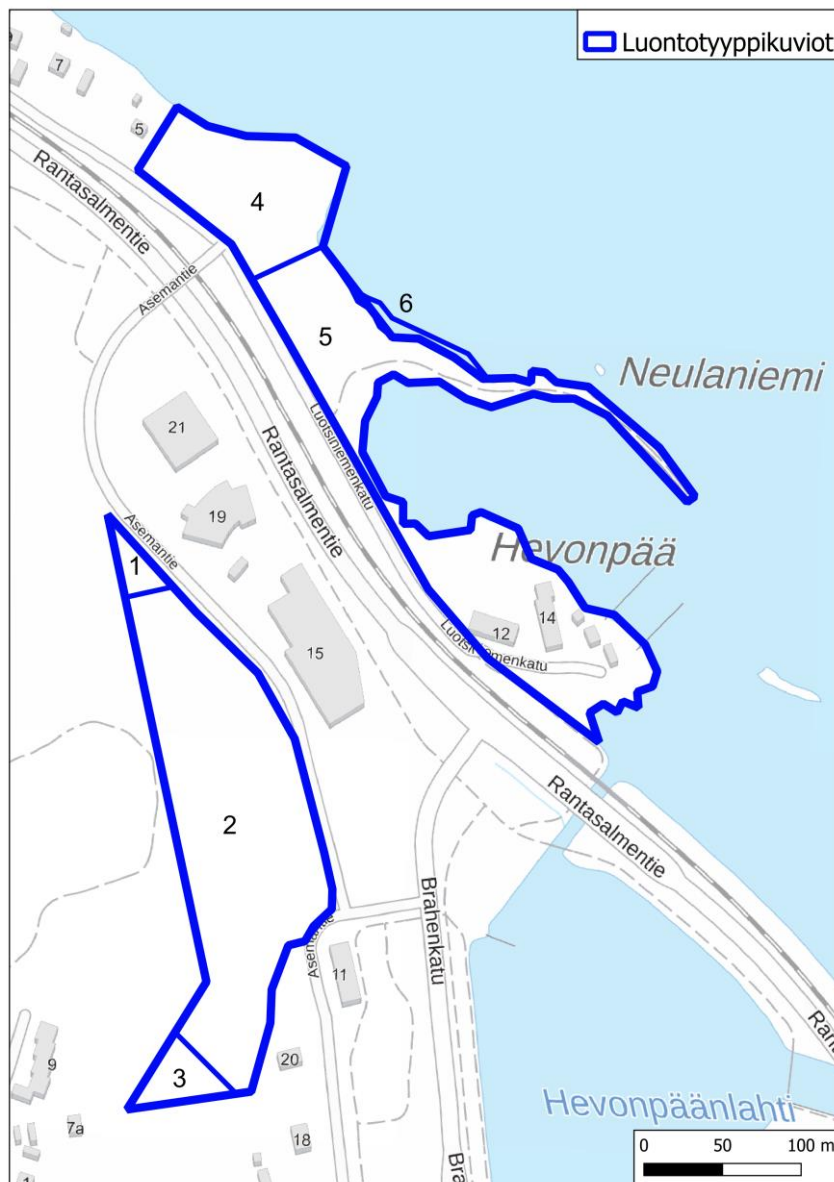
Sudenkorentoja kartoitettiin kahtena päivänä, 22.6. ja 6.7. klo 10 – 16 välisenä aikana. Sää oli molempina päivinä lämmin, aurinkoinen ja melko tyyni. Molempina päivinä Haapavedelta nousi ajoittaisia tuulenpuuskia, joilla saattoi olla vaikutusta korentojen lentoaktiivisuuteen. Sudenkorennoilla soveltuvat alueet kierrettiin rantoja pitkin jalkaisin ja aikuisia sudenkorentoja havainnoitiin kiikareilla.

3 TULOKSET

Molemmilla selvitysalueen osilla kulkee paljon polkuja. Erityisesti Talvisalon puoleisella alueella on runsaasti virkistyskäyttöä. Hevonpään puoleista ranta-aluetta hyödynnetään uimiseen ja virkistyskäyttöön. Neulaniemen pohjukassa säilytetään yksittäisiä veneitä, vaikka alueella ei ole kaupungin virallisia venepaikkoja.

3.1 Kasvillisuuselvitys ja luontotyytit

Selvitysalue jaettiin luontotyyppien ja maankäytön perusteella 6 kuvioon (Kuva 2), joiden luonnonoloja kuvataan tarkemmin.

Kuva 2. Selvitysalueen luontotyyppikuviot.

Selvitysalueesta Talvisalon alue on kokonaisuudessaan metsäinen, ja vallitsevin metsätyyppi on tuore kangas. Lähempänä Asematietä esiintyy myös kuivahkoa kangasta ja pienialaisia kuivan kankaan laikkuja. Alueen etelä- ja pohjois-osassa kasvillisuus vaihtuu lehdoksi. Alueella kasvaa useita vanhoja, yli satavuotiaita jykeviä kilpikaarnaisia mäntyjä, muutamia iäkkäämpiä haapoja ja rauduskoivuja. Lahopuuta ei yksittäisiä runkoja lukuun ottamatta esiinny. Useimmat tuulenkaadot on korjattu pois.

Selvitysalueen Hevonpää puoleinen osa on pääsääntöisesti täyttömaata. Ainoastaan alueen pohjoisosassa esiintyy mäntyvaltaista tuoretta kangasta. Alueen eteläosassa sijaitsee väyläaseman rakennuksia, ja pohjoisosassa Hevonpäänniementien vanha asuntoalue.

1. Asemantien ali johdetun ojarummun ja ojan varrelle sijaitseva kostea keskiravinteinen hiirenporras-käenkaalityypin lehto. Alueen puusto koostuu pääasiassa varttuneista rauduskoivuista, raidoista ja haavoista. Aluspuuna kasvaa runsaasti harmaa- ja tervaleppää, tuomea, raitaa ja pihlajaa. Alueella kasvaa myös yksittäisiä vuorijalavia. Alueen läpi kulkee oja, jonka varrelle kasvaa runsaasti hiirenporrasta, suikerosammalia, karhunputkea, käenkaalia, sormisaraa, rautanokkosta ja vuohenputkea. Alueen läpi kulkee leveä polku. Alue ei esiinny lahopuuta. Osa kuviosta täyttäisi kasvistonsa puolesta metsälain tarkoittaman lehdon määritelmän, mutta alue ei ole edustava, ja se on selvästi ihmisen muokkaama, joten sitä ei rajattu metsälakikohteeksi (Kuva 3).

Kuva 3. Ojan varrella sijaitsevan lehdon kasvillisuutta kesäkuussa.

2. Tuore mäntyvaltainen kangas, jossa kasvaa useita yli 150-vuotiaita kilpikaarnaisia mäntyjä, muutamia iäkkäämpiä haapoja ja rauduskoivuja. Aluskasvustona kasvaa nuoria haapoja, pihlajia, pajuja, mäntyjä ja kuusia (Kuva 4). Lahopuuta ei yksittäisiä runkoja lukuun ottamatta esiinny. Useimmat tuulenkaadot on korjattu pois. Kenttäkerrosta hallitsee runsaana kasvava

mustikka. Lisäksi esiintyy mm. kieloa, oravanmarjaa ja käenkaalia. Alueella kulkee useita leveitä polkuja, joiden perusteella alueen virkistyskäyttö on erittäin runsasta (Kuva 5). Alueelta löydettiin myös useita suunnistusrasteja. Lisäksi alueen rajautuu länsiosassa Talvisalon valaistuun kuntorataan.

Alueen pohjoisosaan, puistomuuntamon viereen on kulkeutunut puutarhajätteen mukana kurtturehtiruusu. Kurtturehtiruusu on kansallisesti haitalliseksi säädetty vieraslaji, jota ei saa päästää ympäristöön. Kasvusto on vielä niin pienialinen, että sen saa melko helposti poistettua kaivamalla juurakot pois maasta.

Kuva 4. Alueella kasvaa runsaasti yli 100-vuotiaita kilpikaarnaisia mäntyjä.

Kuva 5. Talvisalon selvitysalueella kulkee runsaasti polkuja.

3. Tuore kangas vaihettuu pienialaiseksi saniaisvaltaiseksi kosteaksi keskiravinteiseksi lehdoksi. Suuret ylispuut puuttuvat kokonaan, ja alueen puusto koostuu matalakasvuisista tuomista, pihlajista, rauduskoivuista ja vuorijalavista. Kenttäkerroksessa kasvaa hiirenporrasta, vadelmaa, käenkaalia, sudenmarjaa, koiranheisiä, kieloja, suo-orvokkia ja runsaasti suikero- ja kastesammalia. Aluetta halkoo vanha metsäkoneen ajoura, jonka keskellä kulkee ahkerassa käytössä oleva polku. Kuvio täyttäisi kasvistonsa puolesta metsälain tarkoittaman lehdon määritelmän, mutta alue ei ole edustava, eikä luonnontilaisen kaltainen, joten sitä ei rajattu metsälakikohteeksi.
4. Mäntyvaltainen tuore kangas, jossa kasvaa varttuneita haapoja, haapoja, kuusia ja muutamia yli 100-vuotiaita mäntyjä. Pensaskerroksessa kasvaa haapaa, pihlajia ja katajia. Paikoin esiintyy kuivahkon kankaan laikkuja. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mustikkaa, vanamoaa, seinäsammalta ja metsäkerrossammalta.

Alue vaihettuu rannassa vanhan rakennuksen pihapiiriksi. Alueella on sijainnut polttoainevarastoja, joiden perustuksia, ulkokäymälä ja portaiden rauniot ovat edelleen nähtävissä (Kuva 6 ja 7). Raunioiden läheisyydessä sijaitsee myös telemasto. Raunioiden läheisyydessä kasvaa vanhoja koristepensaita, kuten pihasyreenejä, punalehtiruusuja ja terttuseljaa.

Kuvat 6 ja 7. Polttoainesäiliöille johtaneet portaiden rauniot ja ulkorakennusten raunioita.

5. Tuore kangas vaihettuu täyttömaaksi, jonka pohjoisosassa kasvaa tiheänä kasvustona nuorta harmaa- ja tervaleppää. Rantaviivan tuntumassa kasvaa varttuneempaa puustoa, kuten isoja vanhoja rauduskoivuja, raitoja, pihlajia ja haapoja, ja niiden aluskasvuna tuomea ja pihlajaa. Kenttäkerroksessa kasvaa vadelmaa, nokkosta, vuohenputkea, maitohorsmaa, kieloa ja paikoin mäkitervakkoa. Lisäksi alueella kasvaa haitalliseksi vieraskasvilajiksi määritettyä komealupiinia. Lupiinikasvustoja oli loppukesästä niitetty. Alueella sijaitsee kaupungin vieraskasvilajien keräysastia. Alueelta löytyi myös useampi kasa muualta tuotua kuivunutta puutarhajatettä.

Alueen keskiosaan on kivimurskeesta rakennettu kapea aallonmurtaja, jolla kasvaa nuorta tervaleppää, koivuja, mäntyjä ja rehevänä kasvustona pajuja, pujoa, maitohorsmaa ja korpi- ja luhtakastikkaa. Aallonmurtajan muodostamaan pohjukkaan on rakennettu omatekoisia laitureita ja alueella on muutama jo huonokuntoinen vene (Kuva 8). Pohjukassa kasvaa viiltosaraa, rantakukkaa, terttu- ja ranta-alpia, leveäosmankäämiä, ulpukkaa, vesitatarta ja hanhentatarta.

Kuva 8. Aallonmurtajan muodostamaa pohjukkaan hyödynnetään veneiden säilyttämiseen.

Luotsiniemenkadun pohjukan vierisellä penkereellä kasvaa muutamassa kohdassa harmiota ja ketomarunaa. Harmion on alun perin Venäjältä, josta se on levinnyt Suomeen 1800-luvulla Venäjän vallan aikana. Harmiota tavataan tyypillisesti vanhojen varuskuntakaupunkien ympäristössä.

Täyttömaa jatkuu Hevonpään väyläasemalle asti. Väyläaseman alueella kasvaa runsaasti mm. pujoa, vuohenputkea, maitohorsmaa, pajuja, vadelmaa, ukonputkea, punaherukkaa, hietakastikkaa, terttuseljaa ja nokkosta. Todennäköisesti puutarhajätteen mukana alueelle on kulkeutunut myös koristepensaana käytettyjä siperianhernepensaita. Lisäksi alueella kasvaa muutamia esiintymiä haitalliseksi vieraskasvilajiksi määriteltyä komealupiinia.

6. Järvenrannalle muodostunut erittäin pienialainen ja kapea pajuvaltainen luhtamainen alue, jossa kasvaa pienialaisesti viiltosaraa, jokapaikansaraa, järviruokoa, mutasaraa, ranta-alpia ja rantakukkaa. Aluetta ei ole edustava, eikä sitä rajattu metsälakikohteeksi.

3.2 Linnustoselvitys

Selvitysalueen linnusto koostuu pääasiassa yleisistä metsä- ja pihapiirin linnuista sekä vesilinnuista. Selvitysalueen pienialaisuudesta johtuen linnuston kokonaismäärä on varsin pieni (taulukko 1). Selvitysalueella tavattiin yksi silmälläpidettävä (NT) lintulaji, västäräkki. Lisäksi alueella havaittiin yksi Lintudirektiivin liitteen I lajeihin kuuluva harmaapäätikka. Harmaapäätikka havaittiin yhtenä päivänä ruokailemassa Neulaniemen aallonmurtajan läheisyydessä eikä sen tulkittu kuuluvan selvitysalueen pesimälinnustoon. Lisäksi Neulaniemen pohjukassa tavattiin elokuussa muuttomatalla ollut nuori merimetso.

Taulukko 1. Selvitysalueella havaitut lintulajit

Hevonpää laji	Lisätiedot	Talvisalo laji
hernekerttu		hernekerttu
kivitasku		hippiäinen
käpytikka		lehtokerttu
lehtokerttu		metsäkirvinen
lehtokurppa		mustarastas
mustarastas		pajulintu
pajulintu		peippo
peippo		peukaloinen
rantasipi		punakylkirastas
räkättirastas		punarinta
sinisorsa		sinitäinen
talitiainen		räkättirastas
telkkä		talitiainen
varis		
västäräkki	silmälläpidettävä NT	

3.3 Liito-oravaselvitys

Selvitysalueelta ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä alueella. Selvitysalueen molemmissa osissa puusto koostuu kookkaista männyistä ja pääasiassa vielä nuorista lehtipuista. Alueella kasvaa vain muutamia liito-oravan ruokailupuiksi soveltuvia koivuja ja haapoja. Selvitysalueen itäosa ei ole soveltuva ympäristö liito-oravalle alueen pienuuden, vähäpuustoisuuden ja valtatie 14:sta aiheuttaman kulkuesteen vuoksi.

Talvisalon selvitysalue käsitti vain pienen osan koko Talvisalon koko metsäalueesta. Talvisalon alueella ei kuitenkaan ole tehty liito-oravahavaintoja, vaikka kauempana varsinaisesta selvitysalueesta metsä soveltuukin liito-oravalle paremmin.

3.4 Lepakkoselvitys

Selvitysalueen molemmilla osilla havaittiin lepakoita. Detektorihavaintojen perusteella lepakohavaintojen määrää voidaan pitää melko suurena määränä näin pienelle alueelle. Selvitysalueella havaittiin kahta eri lepakkolajia. Selvityksessä tehdyt lepakohavainnot on esitetty kuvassa 9.

Pohjanlepakko on Suomen yleisin ja runsain lepakkolaji. Pohjanlepakoille tyypillisiä elinympäristöjä ovat erilaiset metsät ja puustoiset kulttuurimaisemat. Lajia esiintyy runsaasti myös kaupungeissa. Pohjanlepakko saalistaa tyypillisesti aukioilla, tielinjoilla, hakkuuaukoilla ja pihoilla. Selvitysalueella pohjanlepakko oli alueen runsaslukuisin laji. Selvitysalueella havaittiin kesäkuussa kaksi saalistavaa pohjanlepakkoa. Heinä- ja elokuussa havaintoja tehtiin yhteensä kolmesta saalistavasta yksilöstä ja kahdesta ohilentävästä yksilöstä. Lisäksi hieman selvitysalueen ulkopuolelta tehtiin kaksi havaintoa saalistavista yksilöistä.

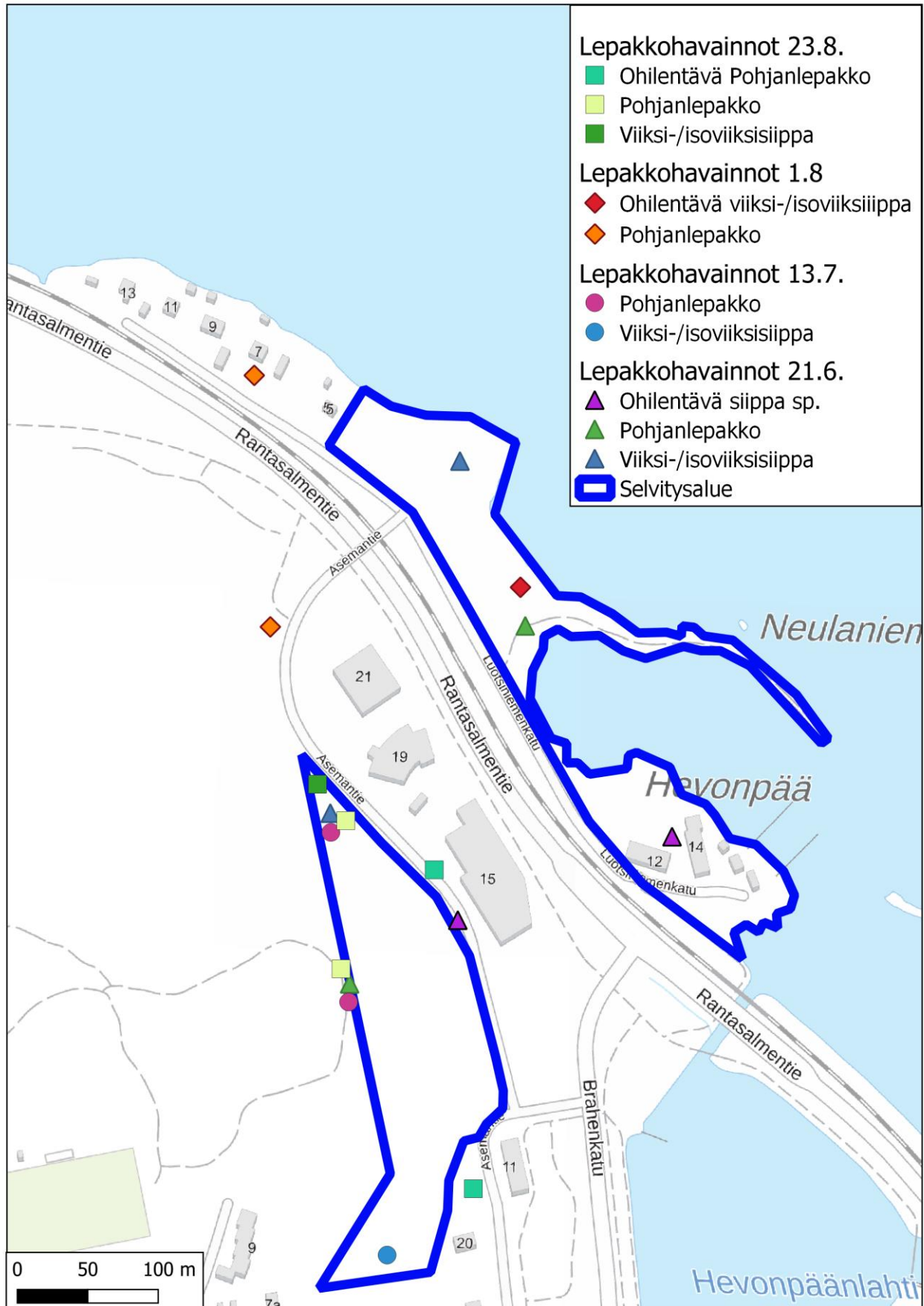
Iso-/viiksisiippaa ei voida varmuudella erottaa toisistaan maastohavaintojen perusteella. Molemmat lajit saalistavat metsissä ja pienillä aukoilla. Viiksisiippa suosii enemmän kulttuuriympäristöjen metsiköitä. Isoviiksisiippaa puolestaan tavataan enemmän metsissä, ja sitä voi tavata myös karuilla kankailla. Laji hyödyntää paljon rakennuksia lepo- ja lisääntymispaikkoina. Selvitysalueella havaittiin kesäkuussa kaksi saalistavaa yksilöä. Lisäksi havaittiin kaksi ohilentävää siippaa, joita ei voitu varmuudella tunnistaa. Heinäkuussa ja elokuussa havaittiin yhteensä kaksi saalistavaa yksilöä ja yksi ohilentävä yksilö.

Selvitysalueen Talvisalon puoleinen osa soveltuu lepakoille Hevonpään aluetta paremmin. Talvisalon puoleinen selvitysalue on melko kapea, ja saalistavia lepakoita havaittiinkin pääasiassa selvitysalueen pohjoisosassa ja länsipuolen kuntosaloon rajoittuvalla alueella. Pohjoisosassa havaittiin jokaisella kartoituskerralla saalistavia lepakoita. Alue on kostea lehtoa ja ojan vaikutus lisää alueella esiintyvien hyönteisten määrää tehden siitä erityisen hyvän saalistusalueen lepakoille. Lisäksi alueen länsilaidalla kuntosaloon vieressä havaittiin kolmella kartoituskerralla saalistava pohjanlepakko.

Hevonpään puoleinen selvitysalue on myös kapea, vähäpuustoinen ja se rajautuu Haapaveteen. Alueella ei havaittu yhtä runsaasti lepakoita kuin Talvisalon puolella. Lisäksi kahtena viimeisenä kartoitusyönä Haapavedeltä puhalsi voimakas tuuli, joka on voinut vaikuttaa lepakoiden lentoaktiivisuuteen alueella.

Selvitysalueella ei tehty havaintoja lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoista. Alueella on kuitenkin muutamia vanhoja rakennuksia, joita ei voitu tarkistaa, mutta jotka soveltuvat lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Lisäksi alueen välittömässä läheisyydessä on lepakoille levähdyspaikoiksi soveltuvia vanhoja rakennuksia.

Suomi on liittynyt Euroopan lepakoiden suojeluohjelmaan vuonna 1999. EUROBATS-sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta suojelemalla lepakoille tärkeitä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja ja päiväpiiloja, sekä huomioimaan ravinnonsaannin kannalta tärkeitä alueet. Havaintojen perusteella koko selvitysalue luokiteltiin sopimuksen kolmiasteisen luokittelun mukaan luokkaan III: muu lepakoiden käyttämä alue. Talvisalon puoleisen alueen pohjoisosan lehtoalue on kuitenkin osa lepakoille tärkeää ruokailualueutta, mikä jatkuu selvitysalueen ulkopuolelle. Alueella tavattiin jokaisella kartoituskerralla saalistavia lepakoita. Kyseinen alue tulee jättää maankäytön ulkopuolelle ja alueen maisemarakenne tulee säilyttää nykyisen kaltaisena, jotta se olisi lepakoille soveltuva elinympäristö myös tulevaisuudessa. Myös Talvisalon länsiosan pururadan viereiselle osalle tulee jättää riittävästi puustoa, jotta niistä on suojaa pururadan tuntumassa saalistaville lepakoille, mikäli alueen maankäyttö muuttuu.

Kuva 8. Selvitysalueen lepakkohavainnot.

3.5 Viitasammakkoselvitys

Alueella ei tehty havaintoja viitasammakoista. Olosuhteet viitasammakoiden havainnoimiseen olivat hyvät. Lisäksi samoihin aikoihin usealla muulla järvellä Savonlinnan seudulla havaittiin soidintavia viitasammakoita.

3.6 Sudenkorentoselvitys

Hevonpään selvitysalueelta ei tehty havaintoja huomionarvoisista sudenkorentolajeista. Sudenkorentoja havaittiin kartoituspäivinä lukumäärällisesti erittäin vähän. Alueella havaittiin seuraavat sudenkorentolajit: ruskohukankorento (*Libellula quadrimaculata*), ruskoukonkorento (*Aeshna grandis*), vaskikorento (*Cordulia aenea*), keihästytonkorento (*Coenagrion hastulatum*), isotytonkorento (*Erythromma najas*), ja sirotyttonkorento (*Coenagrion pulchellum*). Selvitysalueen rannat ovat melko karuja. Sudenkorenoille soveltuvia elinympäristöjä on pääasiassa Neulaniemen pohjukassa ja pienialainen luhta-alue Neulaniemen pohjoisrannalla. Lisäksi Hevonpään alue on kovin altis Haapavedeltä puhaltaville voimakkailla tuulille. Myös kartoituspäivinä esiintyi voimakkaita tuulenpuuskaa, joilla on saattanut olla vaikutusta korentojen lentoaktiivisuuteen.

4 MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET

Maankäytön suositukset on esitetty kuvassa 9. Talvisalon puoleisen alueen pohjoisosan lehtoalue on osa lepakoille tärkeää ruokailualueetta, mikä jatkuu selvitysalueen vieressä olevalle luonnonsuojelualueelle. Alueella tavattiin jokaisella kartoituskerralla saalistavia lepakoita. Kyseinen alue tulee jättää maankäytön ulkopuolelle ja alueen maisemarakenne tulee säilyttää nykyisen kaltaisena, jotta se olisi lepakoille soveltuva elinympäristö myös tulevaisuudessa. Myös Talvisalon länsiosan pururadan viereiselle osalle tulee jättää riittävästi puustoa, jotta niistä on suojaa pururadan tuntumassa saalistaville lepakoille, mikäli maankäyttö vieressä muuttuu. Mikäli väyläaseman vieressä sijaitsevan puurakenteisen varistorakennuksen purkaminen tulee jossain vaiheessa ajankohtaiseksi, tulee lepakoiden esiintyminen sisätiloissa selvittää.

Hevonpään selvitysalueen puolella alueen varttunutta rantapuustoa suositellaan säästettäväksi mahdollisuuksien mukaan. Rantametsä tarjoaa pesimä- ja suoja-alueen linnuille, sekä suojaa alueella ruokailevia lepakoita.

Erityisesti Hevonpäänniemen alueelle on levinnyt kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi säädettyä komealupiinia. Heinäkuussa joitakin kasvustoja oli niitetty, mutta niittojätteet oli jätetty alueelle. Niittäminen aina ennen siementen kypsymistä on hyvä keino estää uusien siementen syntyminen ja niiden leviäminen. Säännöllinen, 2-4 kertaa kasvukauden aikana, tehty niitto hävittää kasvin ajan myötä. Ensimmäinen niitto kannattaa tehdä alkukesästä parhaaseen kukinta-aikaan, ennen kuin siemenpalot ovat ehtineet muodostua. Jos kukinta on jo niin pitkälle, että siemenet muodostuneet ja kypsyneet (siemenpalot ruskeita ja siemenet ruskeita ja kovia), niittäminen ei kannata, sillä niitettäessä siemenet voivat levitä lähiympäristöön. Niittoa on jatkettava seuraavina vuosina. Komealupiinin niittojätteet rehevöittävät kasvupaikkaa, joten on tärkeää, että ne korjataan pois.

Kuva 9. Maankäytön suositukset.

5 KIRJALLISUUS

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström & Liukko, U-M. (toim.), 2019. Suomen lajien uhanalaisuus –Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.), 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.), 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Lappalainen, M., 2002. Lepakot – salaperäiset nahkasiivet. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), 2017. Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1/2017. Ympäristöministeriö, Helsinki.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2012. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.
(<https://drive.google.com/file/d/1xHsaGs8Y2HUXGugXYgXrSOAE01AzAC3S/view>)

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A., 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki.

Mäkelä, K., Salo, P., 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Vieraslajit.fi, <https://vieraslajit.fi/>